

12. Solnțev, N.A., O nekotoryh prințipialnyh voprosah problemy fizico-geografičescogo raionirovania, „Naucin. Docl.vys. školy” ser. Geol-geog. Nauki, Nr. 2, Moskva, 1958.
13. Solnțev, N.A., K teorii prirodnyh kompleksov, "Vest. Mosk. un-ta", ser. geog., Nr. 3, Moskva, 1968.
14. Vidina, A.A., Metodičescie ucazania po polevym crupnomasštabnyh landšaftnym issledovaniam, LIC MGU, Moskva, 1962.

**FACTORI DE EFICIENTIZARE A COMPETENȚEI
SPECIFICE ÎNȚELEGEREA ȘI UTILIZAREA ADECVATĂ A
LIMBAJULUI DE SPECIALITATE LA ISTORIA ANTICĂ,
TREPȚA GIMNAZIALĂ**

Galina BODAREU, lector universitar

Summary

History creates and develops creative thinking. The correct application of the didactic strategies motivates students to get involved in the discovery of information, to understand their essence. Children learn to compare information from different sources and assimilate notions, facts, processes and historical phenomena. Applying teaching methods contributes to the development of historical language in pupils.

The formation of historical language is a complex and long-lasting process that contributes to the development of thought, imagination and memory. The factors which influence the formation of the competence of understanding and the appropriate use of specialized language in the ancient class in the fifth grade are: interactive teaching-learning methods-assessment, pupil-centered; developing critical thinking, learning motivation; effective communication with the student, promotion of democratic values.

Tendențele noi în modernizarea învățământului istoric presupun nu doar cunoașterea faptelor, evenimentelor, proceselor și fenomenelor, dar pregătirea elevului pentru situații reale de viață prin demonstrarea caracterului aplicativ al cunoștințelor și valențele lor

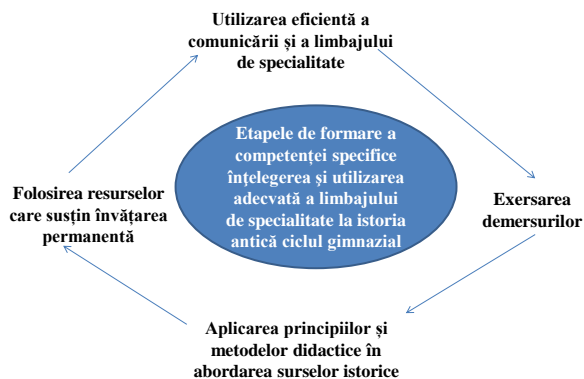
axiologice din perspectiva integrării reale a elevilor în societate. Această competență urmărește pregătirea lor mai aprofundată pentru înțelegerea, formarea și utilizarea limbajului istoric prin elaborarea sistemului de activități de învățare ce ar contribui la formarea competenței. Actualitatea subiectului rezidă din fundamentele teoretice elaborate de specialiștii în domeniul didacticii istoriei: formarea limbajului de specialitate prin relația predare – învățare – evaluare (E. Păun, D. Potolea) [7]; rolul strategiilor de predare și învățare în cadrul lectiei (M. Ionescu și V. Chiș) [2], [3]; formarea limbajului de specialitate ca o competență fundamentală (L. Căpiță, C. Căpiță și M. Stamatescu) [1], strategiile de formare a gândirii critice și caracterul praxiologic al învățării de la teorie la practică, unde un loc aparte îl ocupă limbajul (A. Nicu [6], I. Neașu [4], I. Negreț-Dobridor [5] și Ion-Ovidiu Pânișoară [8]), rolul metodelor interactive ce dezvoltă competența de înțelegere și utilizare adecvată a limbajului de specialitate în corespundere cu particularitățile de vârstă a elevilor (T. Cartaleanu, O. Cosovan, N. Petrovski, A. Bîrlădeanu, V. Negrei, L. Nastas etc.).

Istoria, ca domeniu de cercetare, formează și dezvoltă gândirea creativă. Aplicarea corectă a strategiilor didactice la Istorie, ca disciplina școlară, motivează elevii nu doar să recepționeze auditiv mesajul, dar și să se implice în descoperirea conținuturilor informaționale, să le perceapă esența lor prin comparație, prin stabilirea conexiunilor logice, să poată încadra aceste conținuturi într-un sistem complex de noțiuni, fapte, procese și fenomene istorice, prin stabilirea elementelor axiologice.

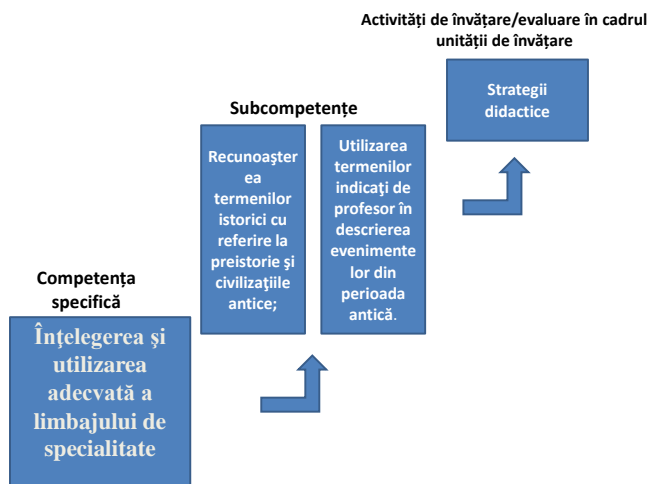
O condiție importantă în formarea acestei competențe este organizarea unor activități, prin care elevul să aibă acces la sursele istorice și compararea informațiilor din surse diferite. Învățarea prin cooperare favorizează rezolvarea situațiilor de problemă cu caracter istoric, dezvoltă abilitatea de negociere prin ascultarea ideilor cuiva și exprimarea logică a propriei opinii, bazate pe recunoașterea faptelor istorice, prin formularea argumentelor proprii pro și contra.

Didactica contemporană susține, că formarea competențelor specifice la elevi nu poate fi realizată prin metode tradiționale. Importanța caracterului aplicativ al cunoștințelor a fost al științelor pedagogice din toate timpurile.

Prin accentuarea acestui imperativ, metodologia contemporană a reușit să pună în valoare elevul ca element esențial în relația predare-învățare, acesta fiind cel ce descoperă, sistematizează și interpretează informația prin intermediul formelor de activitate practică. Întregul proces didactic de predare – învățare – evaluare trebuie să reprezinte o cale coerentă, logică, de parcurgere a informației de la percepția ei, prin compararea cu alte informații, până la aprecierea valorică. Această cale ilustrează introducerea noțiunii, fixarea ei și operarea cu ea în context general, în situații noi. Procesul de formare a competenței specifice înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate la istorie este un proces complex, în care se evidențiază patru elemente esențiale:

Formarea acestei competențe la istorie în clasa a cincea dictează necesitatea respectării relației dintre această competență cu subcompetențele corespunzătoare și activitățile de învățare – evaluare:

Conexiunile interdisciplinare eficientizează formarea, dezvoltarea și operarea cu noțiunile istorice. În sprijinul acestui proces vin și alte discipline, cu ajutorul cărora se sistematizează și se aprofundează cunoștințele la istorie:

- limba română, care, prin lecturi tematice, aprofundează cunoștințele istorice în procesul de studiere a surselor antice literare: legende (Legendele Olimpului, Legenda despre întemeierea Romei etc.), povestiri istorice, mituri (în special din istoria popoarelor Orientului Antic);

- calculul matematic orientează elevii în procesul de socotire a intervalelor de timp în istorie și plasarea datelor cronologice pe axa timpului;

- geografia, prin intermediul căreia se precizează zonele geografice și factorii climaterici ca influențe în desfășurarea

evenimentelor (spre exemplu, pentru a înțelege rolul factorului geografic în constituirea mai timpurie a statelor în Orientul Antic și în formarea caracterului despotice al societăților antice orientale, pentru a înțelege, prin comparație, specificul social-economic al societăților antice orientale și europene

Legăturile transdisciplinare și interdisciplinare vizează dezvoltarea limbajului istoric prin operarea noțiunilor învățate și prin corijarea modului de exprimare în timpul povestirii orale sau în cadrul redactării textelor. Utilizarea hărților la teme, deasemenea, consolidează conexiunile interdisciplinare. Ele sunt un instrument de lucru absolut necesar în dezvoltarea limbajului istoric, învățând elevul să se orienteze în timp și spațiu, să asocieze zona studiată cu informațiile descoperite. Realizarea unor sarcini prin cooperare înlesnește acest proces. Sunt utile activitățile de selectare a informațiilor din harta tematică (ca sursă istorică) sau activități de plasare pe harta de contur a unor informații culese din textul manualului, fiind deduse la final anumite concluzii despre spațiul teritorial studiat. Prin analiza hărții de contur, după plasarea pe ea a unor informații statistice, elevii, la fel, pot formula concluzii argumentate, originale, proprii, despre procesele istorice.

Formarea competențelor este un proces integratoriu. Înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate la istorie se află în raport direct cu competența de a sistematiza informația. Pe această cale se aprofundează înțelegerea noțiunilor. Ca metode de sinteză informațională servesc schemele, tabelele conceptuale, diagramele, în elaborarea cărora elevii participă și în baza cărora ei pot deduce în mod independent definițiile unor noțiuni. Metodele asocierilor de idei, diagrama Wenn, Graficul T, la temele de istorie antică, stimulează sinteza conținuturilor prin structurarea și compararea descrierilor din câteva surse, cum ar fi, de exemplu, cele din text cu cele din imagini. Capacitatea de sinteză a informației este un criteriu esențial în aprecierea gradului de dezvoltare a operațiilor logice și gândire critică la elevi.

Reactualizarea cunoștințelor în contexte noi, prin utilizarea noțiunilor însușite, este o condiție esențială în formarea competenței de înțelegere și utilizare adecvată a limbajului de specialitate la istorie. Cu ajutorul metodelor „Ciorchinele” sau „Raza soarelui”, elevii sunt puși în situația de a completa pe rând fiecare rază solară cu termeni care au în viziunea lor tangență cu aceste noțiuni, după care trebuie să formuleze enunțuri istorice care să reflecte un adevăr istoric. În acest context, rezolvarea și crearea rebusurilor, la fel, demonstrează cunoașterea sensului noțiunilor și aprofundează înțelegerea lor.

Activitățile de formare și evaluare a competenței de înțelegere și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate au la bază sarcini de elaborare a enunțurilor. Ca metodă de formare a competenței de înțelegere și utilizare adecvată a limbajului de specialitate cu scop formativ, dar și ca probe de evaluare sumativă, sunt importante sarcinile de redactare a textului prin utilizarea termenilor indicați de profesor, unde elevii, pe lângă utilizarea noțiunilor, trebuie să-și exprime și anumite atitudini: „Cucuteni – un miracol al preistoriei”, „Orientul – leagănul civilizațiilor universale” etc. Prezentarea posterelor prin metoda Turul Galeriei, realizate prin miniproiectele de lucru în grup, contribuie la dezvoltarea creativității și motivarea învățării, iar discursurile și comunicările orale sau scrise condiționează utilizarea de către elevi a limbajului istoric. O metodă eficientă pentru formarea acestei competențe este dezbaterea. Aceasta exprimă claritatea înțelegerii și puterea de convingere a celui ce-și înaintează argumentat ideea. Ea demonstrează competențe de utilizare corectă a limbajului de specialitate, deoarece, în timpul dezbaterilor la teme de istorie antică, elevii corectează greșelile de expunere a adversarului de păreri.

Evaluările sumative la unitățile de învățare la istoria antică în clasa a cincea conțin la prima etapă sarcini de recunoaștere a noțiunilor (în special, la unitatea de învățare „Preistoria”), ele complicându-se treptat, de la recunoașterea noțiunilor la explicarea

esenței lor printr-un enunț: „*alcătuiește un enunț cu noțiunea...*”. Asemenea sarcini pot fi realizate la unitățile de învățare: „Orientul Antic”, „Grecia Antică”, „Roma Antică”, însă treptat putem trece la sarcini și mai complicate, de tipul: „*explică noțiunea de Orient Antic*”; „*explică noțiunea de democrație*” etc.

Activitatea practică profesional-didactică poate constata că factori de eficientizare a formării competenței înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului de specialitate la istoria antică în clasa a cincea se află în raport direct cu:

- aplicarea metodelor interactive și a celor tradiționale în predare – învățare – evaluare, centrate pe elev;
- stimularea și încurajarea gândirii critice,
- motivația învățării;
- crearea unui mediu social corespunzător, care predispune elevul la comunicare eficientă, la promovarea valorilor democratice și comportamentale civice.

Perspectiva aprofundării cercetării acestui subiect accentuează necesitatea eficientizării în continuare a metodologiei de utilizare a noțiunilor istorice la nivel de comunicare scrisă și orală. Acesta este un subiect de cercetare profundă continuă, ținând cont de faptul că procesul de instruire este în modernizare permanentă.

Formarea limbajului istoric este un proces complex și de lungă durată. El contribuie la dezvoltarea gândirii, imaginației și memoriei. Doar prin învățarea constructivistă, prin dezvoltarea gândirii, imaginației și memoriei elevului putem forma treptat această competență la nivel cantitativ și calitativ.

Bibliografie

1. Căpiță, L., Căpiță, C., Stamatescu, M., *Didactica istoriei*, 2006. https://www.academia.edu/13692091/DIDACTICA_ISTORIEI_2_L_aura_C%C4%82PI%C5%A2%C4%82_Carol_C%C4%82PI%C5%A2%C4%82_Mihai_STAMATESCU_Specializarea_ISTORIE_Forma

de %C3%AEnv%C4%83%C5%A3%C4%83m%C3%A2nt ID - semestrul III. Accesat la 07.05.2019, ora 18.58.

2. Chiș, Vasile, *Pedagogie contemporană. Pedagogie pentru competențe*, Casa Cărții de Școală, Cluj Napoca, 2005.

3. Ionescu, M., *Clasic și modern în organizarea lecției*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982.

4. Neacșu, I., *Instruire și învățare*. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.

5. Negreț-Dobridor, I., *Teoria generală a curriculumului educational*, Polirom, Iași, 2008.

6. Nicu, A., *Curs de Pedagogie. Metode și mijloace*. file:///C:/Users/User/Documents/varianta%201%20teza/Pedagogie%202_curs_3_Metode%20si%20mijloace%20de%20invatamant.pdf.

Accesat la 1.11.2016.

7. Păun, Emil, Potolea, Dan (coord)., *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Editura Polirom, Iași, 2002.

8. Pânișoară, Ion-Ovidiu, *Comunicarea eficientă*. https://www.academia.edu/25986816/Ion_Ovidiu_Pani%C8%99oara_Comunicare_eficienta. Accesat la 07.05.2019, ora 18.45.

ÎNVĂȚĂMÂNTUL ISTORIC DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL POLITICILOR ȘI STRATEGIILOR EDUCAȚIONALE CONTEMPORANE

Galina BODAREU, lector universitar

Raisa STRATULAT, profesor de Istorie și Educație civică,

IPLT „Liviu Deleanu”, Chișinău

Summary

The formation of the educational ideal through the historical education is an important task in the contemporary educational policy of the Republic of Moldova. International cooperation agreements in the field of education, signed by the Republic of Moldova with foreign educational institutions, are implemented through projects to ensure the quality of education, to improve university management and curriculum, to promote the mobility of students and teachers, to organize scientific researches, etc.